

XIII Ogólnopolskie Dyktando Niepodległościowe

„Po polsku o historii”

dla uczniów kl. IV - VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych
w roku szkolnym 2025/2026

STOWARZYSZENIE
POLONISTÓW

ETAP SZKOLNY

26 września 2025 roku

Instrukcja dla osoby czytającej dyktando

Szanowni Państwo!

1. Tekst należy przeczytać trzykrotnie:
 - a) pierwszy raz – w całości
 - b) drugi raz wolniej, dyktując po jednym zdaniu, zapowiadając kolejny akapit
 - każde zdanie wielokrotnie złożone należy podzielić na mniejsze, logiczne części, zgodnie z interpunkcją, a następnie przeczytać to zdanie jeszcze raz w całości
 - znaki interpunkcyjne mogą być sygnalizowane jedynie przez intonację, a nie nazywane
 - c) trzeci raz – znów w całości.
2. Łączny czas dyktanda (pisanie dyktanda) nie może przekroczyć 45 minut.
3. Udział w Konkursie ma być dla uczniów przede wszystkim okazją do rozwijania zainteresowań humanistycznych i dociekliwości poznawczej: językowej i historycznej, dlatego zadbajmy o spokój i tonujmy emocje.

Dziękujemy!

Tekst dyktanda dla uczniów szkół ponadpodstawowych

Słowo i czyn orężem pisarza

W 2001 r. polski parlament stworzył szczególną tradycję uhonorowywania osób zasłużonych dla polskości w różnych jej aspektach. Wśród tych nietuzinkowych postaci znajduje się niedoszły noblista Stefan Żeromski – patron roku 2025.

Pisarz, urodzony na Kielecczyźnie rok po powstaniu styczniowym, dorastał w atmosferze walki narodowowyzwoleńczej. Stąd I wojna światowa i rok 1918 stanowią cezurę w jego poglądach ideowo-politycznych. Wówczas ziściły się marzenia Polaków o wolnej ojczyźnie. Niewątpliwie przyczynił się do tego Piłsudski, z którym Żeromski zadzierzgnął wieloletnie relacje. Na prośbę Komendanta zredagował apel o zbiórkę pieniędzy dla powstańczej armii. Udał się też z niełatwym zadaniem do Krakowa, aby Wyspiański podpisał patriotyczną odezwę. Autor „Wesela” nie tylko ją podpisał, ale nadto ofiarował jako własny wkład finansowy dochód ze sprzedaży kilkunastu swoich obrazów.

Równie ważką misję wypełniał Żeromski na Podhalu, gdzie, jak nigdzie indziej na ziemiach polskich, mit niepodległościowy był niezwykle żywy. Tu powstał porozbiorowy załączek polskiej państwowości, czyli Rzeczpospolita Zakopiańska. Jej współtwórcą i prezesem został pisarz. Swoje ówczesne zakopiańskie rządy wspominał jako czas zaprzysięgania instytucji nowo powstałego państwa.

Patriotyczne zaangażowanie Żeromskiego przejawiało się w różnych formach, począwszy od zbiórek publicznych na rzecz instytucji oświatowych, aż po agitację za przywróceniem Warmii i Mazur do państwa polskiego. Należałoby też podkreślić jego wkład w ocalenie dóbr kultury. Już pracując w szwajcarskim Rapperswilu, strzegł z żarliwą pasją pamiątek krzepiących serca Polaków, zwłaszcza na wychodźstwie, np. uratował rękopisy Mickiewicza wyrzucone na śmietnik. Jego wielkim pragnieniem było podtrzymanie tożsamości narodowej kolejnych pokoleń rodaków. Ucieleśnieniem tej idei miałyby być wybudowanie Świątyni Opatrzności Bożej oraz utworzenie panteonu martyrologii narodowej. W tym swoistym mauzoleum umieszczono by m.in. Szczerbiec, serce Kościuszki czy chorągwie spod Wiednia.

Nie sposób wymienić wszystkich przedsięwzięć pisarza, niemniej jednak zostały one docenione. Wyrazem uznania dla Żeromskiego było ofiarowanie mu przez prezydenta II RP mieszkania w Zamku Królewskim oraz przyznanie orderu Polonia Restituta.